

Energipriser och energikostnader i Europa

2013/14:FPM55

Näringsdepartementet

2014-02-24

Dokumentbeteckning

KOM (2014) 21

Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska sociala kommittén samt Regionkommittén: Energipriser och energikostnader i Europa.

Sammanfattning

Kommissionens meddelande innehåller en omfattande genomgång av el- och naturgaspriserna inom EU och hur de har utvecklats de senaste fem åren. Meddelandet innefattar också en beskrivning av drivkrafter för respektive priskomponent och ger tillsammans med en analys av energianvändningen en bild av hushållens och näringslivets energikostnader.

Den kvantitativa analysen mynnar ut i en bedömning av hur energipriserna påverkar Europas internationella konkurrenskraft. Kommissionen redovisar även några scenarier för framtidens energipriser och presenterar ett antal rekommendationer för att minska hushållens och näringslivets energikostnader.

Regeringen välkomnar kommissionens meddelande och instämmer i kommissionens slutsats att fullbordande av den inre marknaden bidrar till konkurrenskraftiga energimarknader i EU. Regeringen instämmer även i kommissionens slutsatser kring vikten av energiinфраstruktur, energieffektivisering och konsumenternas möjligheter till aktiva val på energimarknaderna. Regeringen noterar även att kommissionen lyfter fram det svensk-norska elcertifikatsystemet som ett av de mest kostnadseffektiva stödsystemen för förnybar energiproduktion i Europa.

1.1 Ärendets bakgrund

Den 27 mars 2013 presenterade kommissionen en grönbok om ett klimat- och energiramverk till 2030 med utgångspunkt i det gällande klimat- och energipaketet samt tagit i beaktande förändringar som inträffat sedan paketet beslutades, exempelvis Energifärdplan för 2050 (faktapromemoria 2011/12:FPM95). Grönboken tog också upp ett antal omvärldsfaktorer som det nya ramverket måste ta hänsyn till, bland annat förändringen på de globala energimarknaderna rörande exempelvis förnybar energi, okonventionell gas och olja, kärnkraft samt konsekvenser för hushållens energikostnader och effekter på företagens konkurrenskraft.

Europeiska rådet uppmanade därför i maj år 2013 kommissionen att ta fram en analys av energipriser och energikostnader i medlemsstaterna, dess sammansättning och drivkrafter, med särskilt fokus på effekterna för hushåll, småföretag och energiintensiv industri samt EU:s konkurrenskraft gentemot sina globala ekonomiska motsvarigheter.

Den 22 januari år 2014 presenterade kommissionen ett meddelande med ett förslag till klimat- och energiramverk till 2030, KOM (2014)15. I anslutning presenterades även föreliggande meddelande, KOM (2014)21.

1.2 Förslagets innehåll

Kommissionens meddelande innehåller fakta och analyser av energipriser, utvecklingen av energikostnader för hushåll och industri, en internationell jämförelse samt ett antal rekommendationer för att minska hushållens och näringslivets energikostnader. Analysen innefattar en beskrivning av drivkrafter för respektive energipriskomponent och ger tillsammans med statistik över energianvändning en utförlig bild av hushållen och näringslivets energikostnader.

Den kvantitativa analysen mynnar ut i en bedömning av hur energipriserna påverkar Europas internationella konkurrenskraft. En djupstudie av Europas energiintensiva industri presenteras, där kommissionen identifierar sektorer med särskilt hög energiintensitet och studerar hur dessa branschers energikostnader har utvecklats över tid, jämfört med priset på andra insatsfaktorer. I detta sammanhang lyfter kommissionen fram att EU har en relativt låg energiintensitet i industrin, vilket delvis förklaras av fokus på produkter med högt förädlingsvärde och på att den europeiska tillverkningsindustrin har reagerat på ökande energipriser genom att förbättra sin energiintensitet.

Med grund i den omfattande kvantitativa analysen konstaterar kommissionen att EU har högre energipriser än viktiga handelspartners utanför unionen och att de ökade energipriserna inom EU till stor del drivs av ökade nätkostnader och högre skatt på energi. För att en konvergens av nätkostnader mellan

medlemsstater ska komma till stånd förespråkar kommissionen riktvärden och jämförelser mellan medlemsstaterna.

2013/14:FPM55

Analysen innefattar även en noggrann genomgång av andra avgifter som läggs på elpriset, exempelvis i form av kostnad för stödsystem för förnybar energi. Av kommissionens bedömning framgår att det svenska elcertifikatsystemet tillhör de stödsystem i Europa som ger lägst prispåslag för konsumenten.

I ett särskilt kapitel presenteras en framtidsprognos som indikerar att Europa även fortsatt kommer att ha högre energipriser än flera viktiga handelspartners. I meddelandet redovisas modellresultat som illustrerar de makroekonomiska konsekvenserna för Europa av relativt sett höga energipriser.

För att konfrontera den utmaning som de höga energikostnaderna utgör för industri och hushåll framhåller kommissionen vikten av konkurrenskraftiga marknader samt att fortsatt arbeta med att genomföra den inre marknaden för energi. Kommissionen konstaterar att det redan idag finns potential för kunder att sänka sina energikostnader genom att byta leverantör och att liberaliseringen av energimarknaderna bör fortgå för att skapa en mer enhetlig spelplan för Europas energikunder. För att vidare adressera dessa frågor avser kommissionen att återkomma med ett meddelande om slutkundsmarknaderna innan sommaren år 2014.

Då Europas relativt sett höga energipriser förväntas bestå inom överskådlig framtid menar kommissionen att den europeiska energiintensiva industrin kan komma att behöva effektivisera sin energianvändning ytterligare för att inte tappa i konkurrenskraft. Riktade åtgärder i form av skattereduktioner eller annan kompensation kan användas för att skydda särskilt utsatta industrikunder från höga energipriser, men kommissionen betonar att dessa minskar incitamenten att energieffektivisera, riskerar att störa den inre marknaden för energi och måste utformas i linje med EU:s statsstödsregler.

Vidare menar kommissionen att eventuella statliga interventioner på energimarknaderna måste utformas på ett kostnadseffektivt sätt. Här anser kommissionen att det finns behov av att dela god praxis. Kommissionen understryker att generella energiprisregleringar inte är ett lämpligt instrument.

Andra viktiga åtgärder som kommissionen pekar ut som kan hålla ner framtidens energikostnader är infrastrukturutveckling, energieffektivisering samt en ökad användning av nya innovationer som främjar användarnas möjligheter att styra sin energianvändning.

Meddelandet innebär inga direkta effekter på svenska regler då den saknar konkreta åtgärder/lagstiftningsförslag.

1.4 Budgetära konsekvenser / Konsekvensanalys

Meddelandet innebär ingen omedelbar budgetär konsekvens för Sverige då den saknar konkreta åtgärder/lagstiftningsförslag.

Ingen konsekvensanalys föreligger för detta meddelande. Däremot har kommissionen bilagt ett arbetspapper som innehåller kvantitativa analyser som ligger till grund för meddelandet med ett förslag till klimat- och energiramverk till 2030, KOM (2014)15. Arbetspappret innehåller inga direkta bedömningar av förslag i föreliggande meddelande, men tangerar dess innehåll.

2 Ståndpunkter

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Regeringen instämmer i energiprisernas vikt för Europas konkurrenskraft och välkomnar kommissionens omfattande analys av energiprisernas beståndsdelar och drivkrafter.

Regeringen stödjer fullbordandet av den inre marknaden och instämmer i att detta är en viktig förutsättning för konkurrenskraftiga energimarknader inom EU. Regeringen instämmer i slutsatsen att en väl fungerande inre energimarknad med marknadsprissättning är avgörande för att få till stånd de investeringar som behövs för den europeiska konkurrenskraften. Regeringen anser att nationella särregleringar (som kapacitetsmekanismer) och reglerade priser riskerar att underminera den inre marknadens funktion och delar även kommissionens slutsats att system med prisregleringar inte är lämpliga styrmedel. En inre marknad för energi med korrekta prissignaler, som även speglar de samhällsekonomiska kostnaderna av växthusgasutsläpp, är också viktigt för att EU:s klimat- och energimål ska kunna uppfyllas på ett kostnadseffektivt sätt.

Regeringen anser att konsumenten spelar en central roll på den inre marknaden. Konsumenternas möjlighet att vara aktiva bör stärkas för att på så vis uppnå en bättre fungerande marknad samt lägre energikostnader. Regeringen välkomnar därmed kommissionens ambition att ta fram ett meddelande för slutkundsmarknaderna under år 2014.

Regeringen vill också framhålla att smarta elnät och elmätare kan spela en roll för att marknaden ska ge konsumenterna korrekta prissignaler. I maj

2012 inrättade regeringen ett samordningsråd för smarta elnät med målsättning att skapa en nationell kunskapsbas.

2013/14:FPM55

Regeringen instämmer i kommissionens slutsats att energieffektivisering har förutsättningar att minska energikostnaderna vilket kan ge en ökad konkurrenskraft. En omställning till ett hållbart energisystem kan ge möjligheter att bidra till nya affärsmöjligheter och konkurrensfördelar för Europa och dess industri.

Regeringen stöder utfasningen av subventioner för fossil energiproduktion. När det gäller stöd för förnybar energiproduktion instämmer regeringen i kommissionens slutsats att sådana eventuella stödsystem måste utformas på ett kostnadseffektivt sätt. Regeringen vill i detta sammanhang framhålla att det svensk-norska elcertifikatsystemet som kommissionen påpekar i sitt meddelande är ett marknadsbaserat styrmedel som ger en förutsägbar ökning av den förnybara energiproduktionen till låga kostnader för slutkunderna. Enligt kommissionens meddelande uppgår kostnaden för förnybar energi i Sverige till mindre än 1 procent av elpriset till hushåll.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Generellt sett har meddelandet välkomnats av medlemsstaterna, likaså de åtgärder som kommissionen lyfter fram i meddelandet. Ett flertal länder har understrukt meddelandets slutsatser rörande vikten av fullbordandet av den inre marknaden, möjligheterna till energieffektivisering och behovet av kostnadseffektiva styrmedel. Några medlemsstater har i samband med meddelandet yttrat att de ser över sina stödsystem för förnybar energi för att säkerställa en kostnadseffektiv utformning av dessa.

Flera medlemsstater ser bekymmer med högra energipriser i form av minskad konkurrenskraft för Europas industri.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Institutionernas ståndpunkter är för närvarande inte kända.

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

Meddelandet har ej remitterats.

3 Förslagets förutsättningar

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Ej relevant då inga konkreta åtgärds-/lagstiftningsförslag presenterats.

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen

2013/14:FPM55

Ej relevant då inga konkreta åtgärds-/lagstiftningsförslag presenterats.

4 Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Meddelandet behandlas i energirådet den 4 mars 2014.

4.2 Fackuttryck/termer